

Beykoz Üniversitesi
Sanat ve Tasarım Fakültesi

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Bülteni

Ben , yaşamak istiyorum.
Ben kadını, eşitlik istiyorum.
Ben kadını, sıfatsız anılmak istiyorum.
Ben kadını, güvenli ortam istiyorum.
Ben kadını, haklarımı istiyorum.
Ben kadını, korkmamak istiyorum.
Ben kadını, şiddet görmemek istiyorum.
Ben kadını, özgürce yaşamak istiyorum.

Daha güçlü, daha görünür!

Greta

Prof.Dr.Ayşegül Güçhan

8 Mart yaklaşırken aklımdaki soru geçen yılın en önemli olaylarının neler olduğu ve bu olaylarda önemli rol oynayan kadınların kimler olduğuydu. Bu soruya birden fazla yanıt verdim. Benim için sanat, bilim ve çevre konuları başta geliyordu ve bu üç grupta birer kadının öncülüğünü çok değerli buldum:

1. Sanatta İngiliz sanatçı Tracey Emin, ağır bir hastalıktan kurtulduktan sonra kendisiyle yüzleşerek yaşamını değerlendirdiğini, geçmiş hatalarını onarmak için bir şeyler yapması gerektiğini, bunun yolunun da başkaları için bir şeyler yapıp yol açmak olduğunu çeşitli söyleşilerde açıkladı. Doğduğu kent olan Margate’de, müze boyutundaki stüdyosunu müze yapma girişiminde olan sanatçı, diğer sanatçılara önemli bir olanak sağlayan konuk sanatçı programı da başlattı. Böylece, sanatın bir sorumluluk projesi olduğunu bizzat çağdaş sanatın en önemli kadın sanatçılarından biri, eylemleriyle kanıtlamış oldu.

2. 19. yüzyıldan itibaren erkeklerin alanı gibi kabul edilen bilimde ise, Türk bilim insanı Özlem Türeci, sadece Covid-19 sürecinde en aktif bilim insanlarından biri olmakla kalmadı, bu alanda kadınların rolünü vurgulayarak çok önemli bir adım attı. Türeci, aşı üretim sürecinin her aşamasında yer alan ekibin %50’sinin kadın olduğunu açıklayarak bilim dünyasına cinsiyet eşitliği ve alan sahiplenme değil, alan paylaşımı konusunda önemli bir mesaj verdi.

3. Çevre konularında ise, 2018’den bu yana adayım hiç değişmedi: Greta Thunberg. 2018’de, henüz on beş yaşındayken İsveç

Parlamentosu önünde iklim için okul boykotu başlatan Thunberg'in bu küçük yerel eylemi küresel bir boyut kazandı. Çevreyi kirleten büyük şirketlerin ve destekçisi parlamenterlerin tepkilerinden ve aşağılamalarından yılmayan Thunberg'in hiç kuşkusuz, destekçi sayısı muhalif sayısından çok fazla. Onun bu çabası çevreci sanatçı ve tasarımcıların açık desteğiyle daha da popüler oldu. Dünyanın sayılı moda tasarımcılarından olan Vivienne Westwood, 'dünyayı Greta Thunberg yönetmeli' açıklamasıyla Thunberg destekçisi Dalai Lama'ya katıldı. Eylemlerini başlattıktan bir yıl sonra Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi. Gezegenimiz için yılmadan çabalayan Greta Thunberg, bence pek çok ödül hak ediyor.

Reklamda Kadın Algısı Üzerine

Ar.Gör.İrem Ayan

Reklamın metniyle ekrandan izleyicilerin gördüğü nesneler arasında metaforik bir bağlantının yansıması vardır. Burada ekran göstergesi değer nesnesine açılan bir kapı anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyet bağlamında baktığımızda, tüm bireylerin reklamda kurgulanan dünya ile içinde yaşadığımız gerçek dünyanın karşısallığı ve birlikteliğinden doğan rollerle sahip olduklarından söz edilebilir. Kadınların duygularını ifade etme yönleri erkeklere göre daha gelişmiş ve kadınlar genellikle reklam içinde “iyi” olan konumunda bulunmaktadır. Reklamlarda erkek rolleri idealleştirilirken, kadın rolleri reklamı yapılan şeyin ayrıntısını ve gerçekliğini gösteren durumdadır. Reklamlar içinde gözlemlenen anlar ve gerçek dünyada yaşananların karşısallığı aslında kadının hiper-ritüelleştirilmesi kavramına vurgu yapar. Reklam dili daha coşkulu ve şiirsel bir yapıda olduğu için bu biçimdeki sahneler gerçek dünyadaki durumlarından daha yoğun biçimde karşımıza çıkmaktadır. Goffman (1979), reklamların yaklaşık dörtte birinde kadın ve erkeklerin simgesel bağlamda, kızıl saçlı gibi görüntüsel sınıflandırmalara daha çok karşılaşıldığını söylemektedir. Bu bağlamda idealleştirilen, beklenen kadın algısı oluşturulmakta ve bu algıya uymamak kendini kötü hisseden kadına dönüşmeye neden olmaktadır. Erkekler ise, daha çok anlatı biçimlerinde bulunurlar. Reklamlarda yer alan kadın imgeleri genellikle erkeğin sözünü dinleyen, erkeklere göre daha ürkek ve çekingen ve mutlu olmaları için önce aile bireylerinin mutlu olmasını bekleyen rollerde yer alır. Bu durum erkek ve kadının fiziksel duruşuna da yansır. Reklam filmleri içinde erkekler daha özgür, daha rahat eylemde bulunurken ka-

dınlar toplumun onlara çizdiği rollerin de gereğince daha masum ve utangaç bir tavır sergilemektedirler. Günümüz reklamlarında bu geleneksel anlayış değişip dönüşmeye başlamıştır. Kadının ev mekanı içindeki yerinin mutfak olduğunu düşünen çağ dışı yaklaşım yıkılmaya başlamaktadır. Mutfakta rol alan kadın figüründen metaforik bağlamda önlüğü devralınmakta ve yemek pişirmeyi seven, bunu görev gibi değil bir sorumluluk gibi gören erkek algısı gösterilmeye başlanmaktadır. Bu örnekler henüz yeterli seviyede olmasa da artış göstermektedir.

*"who does she think she is?"
barbara kruger*

Şantiyede Kadın Olarak İlk Gün

Ar.Gör.Gözde Ezgi Göl

Türkiye’de toplumsal cinsiyetçiliğin getirdiği rol tanımları, günlük hayatımız içerisinde de üzerimize yüklenen sorumluluk ve rollerin belirleyicisi olarak görülmektedir. Bu ayrımın en keskin olarak karşımıza çıktığı sahalardan birisi şantiye alanıdır.

Sahaya çıktığınız ilk günden, orada çalışan herkes ya da her erkek demek daha doğru olabilir, size bir **kadın** olarak orada yerinizin olmadığını çok net bir şekilde hissettirir. Mesela **kadın** sahaya çıkarken mutlaka yanında bir erkek olmalıdır onların görüşünde. Siz birçok ideoloji ve hayal içerisinde o sahaya ayak basarsınız aslında çünkü her yeni şantiye, her yeni saha yeni bir sanat eseri olabilir ve bunun bir parçası olmak size heyecan verir. Yönetici konumunda, bu iç mimar, kontrol mimarı, ince işler şefi vb. ünvanlar olabilir, şantiye alanına ayak basarsınız ve aldığınız, karşınızda bulunan her erkeğin küçümseyici bakışlarıdır. Elinizin hamuruyla kalkmış da gelmişsinizdir onların gözünde oraya. Daha ilk cümlelerinden alaycı gülüşler başlar. Halbuki kendinizi tanıtmak ve ne için orada olduğunuzu söylemek için kurmuşsunuzdur o cümleyi. 2. saatte formeniniz ve iş sağlığı güvenliği uzmanınız da dahil olmak üzere, her erkek size tavsiyeler vermeye başlar: “Ustaların masasına oturma, çünkü yanlış anlarlar.”, “Ustalarla çay içme çünkü yanlış anlarlar”, “En iyisi sen ‘erkek’ gibi giyin çünkü burası bir **kadına** uygun değil.”... Bu ve buna benzer tavsiyeler uzadıkça uzar. Belki o sahada yeni olabilirsiniz, ama **kadın** olarak birçok şantiye görmüşlüğünüz vardır lakin önemi yoktur. Bir erkeğin size gelip, başka erkekler için tavsiye vermesi bir yana, gün içerisinde sahaya çıkıp da işlerin seyrini görmek

istediğinizde yanınızdan ayrılmayıp, üstüne ustalara bakışları ile sizin 'kimlerin' korumasında olduğunuzu göstermeye çalışmaları iyice bunaltıcı ve gülünç bir hal alır.

Benim bir kadın olarak kimsenin korumasına ihtiyacım yok. Bir iç mimar ve şef olarak sorumluluklarının bilincinde ve ne ile karşılaşacağını çok iyi bilerek o sahaya adım attım. Çalışırken diğer tüm çalışanlar gibi tulumumu giydim, saha ayakkabılarımı ayağıma geçirdim, kafama baretimi taktım ve sahaya çıktım. Yanımda ben sahayı keşfederken halen, burada çok gülme, yürüyüşüne dikkat et, kimseye inanma gibi söylemlerin hepsine kulaklarımı tıkadım ve öyle ayak bastım. Her çıktığımda görevlerimi yerine getirdikçe kendimle gurur duydum. Çünkü toplumun yüklediği rollerimin dışında ben bir insan olarak iç mimarım, ince işler şefiyim, bir çalışanı. Sahaya çıktığım zaman şantiye şefinden ne kadar çekinir ve ona saygı duyarlarsa aynı saygıyı ben de kazandım ve bunu bir **kadın** olarak ve tek başıma yaptım. Yapılan işler sırasında koyduğum çizelgelere tüm ustalarım uydu, dediklerim yapıldı. Zaman zaman kavga da ettik, zaman zaman oturduk çay da içtik. Zaman zaman üstüme de yürüdüler ve bir adım dahi geri adım atmadım. "Sen **kadınsın**, ne işin var burada erkek halimle bir kadından iş öğrenecek değilim" diyen de oldu. Hiçbir zaman bu söylemleri ciddiye almadım, korkup kaçmadım; kısacası onların istediği ve düşündükleri gibi kadın halimle yaptıklarından yılıp evime geri dönmedim. Kimsenin tavsiyelerine göre şantiyedeki kimliğimi oluşturmam. Ben bir **kadınım** ama bu erkek egemen şantiye ortamında barınamayacağım, korkacağım ya da onların deyimiyle bana uygun olmayan bir ortamda çalıştığım anlamına gelmedi. Çünkü ben korkusuz bir **kadınım** ve **kadınlar** istedikleri her zaman istedikleri her şeyi yapabilirler...

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günümüz kutlu olsun...

8 Mart Dünya Kadınlar günü için, bell hooks'tan dünyayı değiştiren sözler:

Ar.Gör.Setenay Gültekin

Yakın bir zamanda kaybettiğimiz ünlü feminist yazar bell hooks'un yazıları bilinçleri değiştirmeye devam ediyor. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, bütün cinsiyetler ve cinsel kimlikler için yaralayıcı etkilerini kapsayıcı bir şefkatle ve aynı zamanda kararlı bir cesaretle ele alabilen, yazdıklarıyla iyileştirici olmayı hedefleyen **bell hooks**'un "Feminizm Herkes İçindir" kitabı da bu fikirlerini anlattığı temel kitabı olarak sayılabilir. Kendisinin deyimiyle feminizmi anlatmak istediği kişilere "küçük bir kitap olsa da, buyrun bu kitabı okuyun, size feminizmin ne olduğunu, hareketin ne ile ilgili olduğunu anlatacaktır diyebilsem" diye hayıflanmasından yola çıkarak yazdığı bu kitaptan birkaç alıntıyı 8 Mart için paylaşmak istedim:

"Feminizm nedir?" sorusuna korkuya ya da fanteziye dayanmayan bir cevapları olsun istiyorum- Şu basit tanım ellerinde olsun, onu tekrar tekrar okusunlar ve bilsinler istiyorum: "Feminizm cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir harekettir." ...(B)u tanımı seviyorum; çünkü hareketin erkek karşıtı olmakla alakası olmadığını çok net bir biçimde belirtiyor. Sorunun cinsiyetçilik olduğunu açıkça ortaya koyuyor."

"Yaklaşın. Feminizmin yaşamınıza, hepimizin yaşamına nasıl dokunup bu yaşamları nasıl değiştirebileceğini görün. Yaklaşın ve feminist hareketin derdinin ne olduğunu kendi gözlerinizle görün. Yaklaşın, şunu göreceksiniz: Feminizm herkes içindir."

bell hooks'un bir başka alıntı paylaşmak istediğim kitabı ise "Duygu Yoldaşlığı: Kadınların Sevgi Arayışı". Birçok yerde, sevginin önemini ve toplumda olan ihtiyacını vurgulamış olan ho-

oks'un sevginin her cinsiyet için nasıl tezahür ettiğini anlatan bu kitabı, değersizleştirilmiş ve duygusallık kategorisine hapsedilmiş olan sevgi kavramı üzerine bizleri daha toplumsal ölçüde düşünmeye sevk ediyor.

“.. (K)adınların doğaları gereği erkeklerden daha sevgi dolu olmadığını, sevmeyi öğrenmeye teşvik edildiğimizi özellikle tekrar tekrar ifade ettim. Bu teşvik kadınların sevgi arayışının, sevgi pratiğine bu kadar odaklanmalarının katalizörüdür; sevilmemeye, yeterince sevilmemeye dair korkularımızla yüzleşmemizin katalizörü de bu teşviiktir. Feminist mücadele ve feminizm temelli terapi sayesinde sevgiyi bulmanın ve sevginin ne olduğunu bilmenin kendini sevmeye bağlı olduğunu öğrenen kadınların nesli, sevginin doğasına dair herkese anlatacak en çok şeyi olan toplumsal kesimdir”

“Terk edilme ve kaybetme korkumuzu aşma yolunda kadınların acısını, mücadelesini ve emeğini gözler önüne seren, incinmiş tutkularımızı geride bırakarak kalplerimizi nasıl açabileceğimizi anlatan Duygu Yoldaşlığı, neşeyi tanıdığımız yere tekrar tekrar dönmeyi, gelip kutlama yapmamızı, sevgi çemberine katılmamızı ısrarla tavsiye ediyor.”

Bu yazıda bell hooks'u anlatmak yerine okuyucuyu onun cümleleri ile direk karşılaştırmak istedim. Elbette ki yazılarından birkaç cümle seçmek zor oldu. Karmaşık toplumsal yapıları ve duyguları oldukça sade bir şekilde aktarabilen bir dille yazılmış bu kitapları her kesimden ve her cinsiyetten kişiler okuduğunda eminim ki kendilerinden bir şeyler bulacaktır. Bu nedenle de tanıştırmacı bir yazı olmasını istedim. bell hooks'un da deyimiyle: Yaklaşın.

Bağımsızlık Korkusu

Ar.Gör.M.Didar Güzelkara

Emekçi kadınların haklarını aramasından doğan 8 Mart, ataerkil düzende yaşam mücadelesi veren tüm kadınlara atfedildi. Her 8 Mart'ta kadınlar için daha iyi bir dünya dendi, çiçekler alındı. Eşitlik istendi, sitem edildi, cinayete kurban giden kadınlar için adalet istendi ve denildi ki "Bir gün değil her gün kadınların günü olsun." Bunların her birini yine ve yeniden söylemeye devam edeceğiz tabii ki ama ben bu 8 Mart'ta aynayı kendimize tutmak istiyorum.

Biz kadınlar nasıl bu hale geldik? Nasıl kabullendik bize biçilen rolleri, neden kendimizi zorla sokmaya çalıştık bize iki beden küçük kalıplara? Evet, maalesef ki bunu bir yerde de biz yaptık. Evimizin içinde, eşimizin yanında güvende olacağımıza inandık. Genlerimize bunu işledik ve evlatlarımıza aktardık. Vahşi ataerkil dünyada yer almanın tehlikesinden korkup, kadın olmayı naifleştirerek bunun arkasına sığındık. Bunu çok güzel ifade eden bir kavram var: "Bağımsızlık Korkusu". 1981 yılında Colette Dowling tarafından kaleme alınan, 2020 yılında yeniden basılan "Sindrella Kompleksi" isimli kitap bağımsızlık korkusu kavramını detaylı bir şekilde, yaşanmış örnekler üzerinden açıklıyor. Dowling konu üzerine yapılmış çeşitli araştırmalar ve istatistikler ile bağımsızlık korkusu konusundaki tezini doğruluyor.

Dowling'in tezinde ne kadar reddedilse de neredeyse her kadının bağımsızlık korkusu yaşadığını savunuyor. Kitapta, yapılan bir araştırmada IQ'su 170'in üstünde olan ve dahi grubuna giren kadınların üçte ikisinin, bu korku yüzünden, ev hanımı olduğundan ya da kapasitesinin çok altındaki basit işlerinde çalışmayı tercih

ettiğinden bahsediliyor. Aynı zamanda iş hayatında yüksek pozisyonlarda çalışan kadınların da bu korkuyu yaşadığına dair yapılmış araştırmalar sunuluyor. Bağımsızlık korkusunun fiziksel özellikler, zeka, iş hayatındaki pozisyon ya da ekonomik durum ile ilgisinin olmadığı bu ve benzeri çalışmalar ile ispat ediliyor. Kitap, bu korkunun sebebini arıyor. Cevabı ise içimizde, genlerimizde. Annemizin bize, bizim ise kendi çocuklarımıza küçük yaştan itibaren verdiğimiz eğitimde. Her akşam annesinin işten gelip tüm aileye yemek hazırlamak için mutfığa girdiğini bilen ve babasının ise bir köşede telefonla ilgilendiğini gören bir kız çocuğu ne düşünür? “Ah, demek ki benim görevim bu” ya da annesinin işinden dolayı ailesi ile “yeterince” ilgilenememesi ve bu yüzden evde sürekli babası tarafından tartışma çıkarıldığını görmesi bir çocuğa ne düşündürür? “Çalışan kadın evdeki huzursuzluğun sebebi”. Erkek çocuklarına sokakta koşma, düşme, yaralanma ve yaşamayı böyle öğrenme hakkı tanınırken kız çocuklarına evin bir köşesinde tüm tehlikelerden uzak, kapalı dünyalar yaratırsak ne mesaj vermiş oluruz? Ne anlattığımızdan çok nasıl davrandığımız önemli. Evet güvenli zamanlarda yaşamıyoruz. Hepimiz endişeleniyoruz, çocuklar sokağa çıktıklarında başlarına neler gelecek diye. Yine de kızlarımıza, kadınlarımıza korunması gereken naif canlılar gibi davranmayı önce bizim bırakmamız lazım. Önce bizim kabullenmemiz lazım kadın olmanın sadece iyi anne, iyi eş olmak demek olmadığını.

Kitapta anlatılan yaşanmış hikayelerin en büyük ortak noktası;

“Bizler iyi bir eş, iyi bir anne, sevilen bir kadın olmak uğruna bencil olmaktan, hırslı olmaktan, özgür olmaktan men ettik kendimizi.” Belki de artık iyi kadın olmayı bırakıp “cadı kadın” olmanın vakti geldi. Bir gece vakti dağın tepesinde arkadaşlarımızla özgürce dans etmenin, herkesin girmekten korktuğu

tehlikelerle dolu bir ormanda tek başına yaşamamanın vakti geldi. Hırslı olmanın, bencil olmanın kötü olduğumuzu değil hayatta sadece bize ait bir amacımızın olduğunun ve o amacımızın peşinden koştuğumuzun göstergesini olduğunu anlamamanın vakti geldi. Cadı kadın olmak yalnız olmak, istenmeyen olmak, mutsuz olmak demek değil. Cadı kadın olmak demek, aydınlık yönünü gösterebildiğin gibi karanlık yönlerini de gösterebilmek, sahip olduğun güçten korkmamak demek. Tam anlamıyla bağımsız olmaktan korkmamak!

Belki de artık içimizdeki zindanlara kapattığımız cadı kadını özgürlüğüne kavuşturma vakti geldi. Kadın olmanın bir şanssızlık değil bir lütuf olduğunu anlama vakti geldi. Kadın olmakla barışma vakti geldi.

Önce biz kendimize inanmalıyız, kendi gücümüze inanmalıyız ki diğerleri de buna inansın. Önce biz değiştirebileceğimize inanmalıyız ki gerçekten değiştirebilelim. Önce biz kendi içimizde bağımsızlaşmalıyız ki bağımsızlığımızı savunabilelim. Çatlaklarımızı saklamayalım, kendimizi saklamayalım. Güneşin çatlaklarımızdan içeri girmesine izin verelim.

Tüm kadınların kadın olmaktan gurur duyduğu bir kadınlar günü dilerim. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günümüz kutlu olsun. Doya doya kadın olabileceğimiz yıllara.

Beykoz Üniversitesi
Sanat ve Tasarım Fakültesi

editör: bengisu bayrak shahmiri
kapak yazısı: feyza aslan
tasarım: ali çağan uzman, ayşe merve köse